

Vojko Radomirović

Učiteljski fakultet

Užice

NEKE PSIHOLOŠKE OSNOVE SAVREMENIH OSNOVNOŠKOLSKIH UDŽBENIKA

Pored delovanja savremenih medija i mnogih vanškolskih izvora informacija udžbenik sa osnovnu školu zadržava i dalje svoju najvažniju ulogu u obrazovnovaspitnom radu učenika, a to je sistematizovanje elementarnih pojmova i znanja iz određenih nauka i razvijanje prvenstveno kognitivnih sposobnosti. U radu smo prikazali prvenstveno psihološke osnove savremenog osnovnoškolskog udžbenika u pogledu zahteva za vrstama učenja koji se uspešno mogu izvoditi baš uz pomoć udžbenika. Dva su takva oblika učenja najčešća i za koncepciju osnovno-školskih udžbenika najznačajnija: učenje putem otkrića i receptivno verbalno učenje. Za izbor, evaluaciju i koncipiranje sadržaja savremenih udžbenika za osnovnu školu, po našem mišljenju, polaznu psihološku osnovu čine teorijski i empirijski nalazi Pijažea, Vigotskog i njihovih saradnika. Istakli smo da se u osnovnoškolskom uzrastu (od nepunih 7 do 15–16 godina) ostvaruju najkrupnije promene u intelektualnom razvoju učenika koje se nužno moraju uvažavati u izradi svakog udžbenika za uzrast ovih učenika. To je period prelaska sa mišljenja deteta na mišljenje odraslih ljudi. Dve su osnovne komponente tog najznačajnijeg intelektualnog napredovanja: a) stižu se svi osnovni standardi logičkog, teorijskog i naučnog mišljenja (koje smo ukratko prikazali teorijom kognitivnog razvoja Pijažea); i b) ovladava se bazičnim kulturnim dostignućima i sistemima znanja (koje smo prikazali kulturno-istorijskom teorijom Vigotskog).

Ključne reči: savremeni udžbenik, učenje putem otkrića, receptivno učenje, psihološke osnove udžbenika teorije Pijažea i Vigotskog

SOME PSYCHOLOGICAL BASES OF THE CONTEMPORARY ELEMENTARY SCHOOL TEXT-BOOKS

Apart from the influence of the up-to-date media and a lot of extra-curricular sources of information an elementary school text-book still retains its most import

role in the educational process of the schoolchildren and that is systemizing of the elementary notions and knowledge from certain fields of science and a development of, first of all cognitive skills. This paper gives primarily psychological bases of the contemporary elementary school text-book regarding the requirements of learning types which are possible to implement by the very text-book. There are two such types of learning most frequent and for the concept of the elementary school text-books most significant ones and these being: learning by revelation and receptive verbal learning. For the right choice, evaluation and designing of the contents of the contemporary elementary school text-books, according to our opinion, a prime psychological basis is comprised by theoretical and empirical findings of Piaget, Vigotski and their associates. We have pointed out that in the elementary school age (from 7 to 15–15 years) there occur most decisive changes in the intellectual development of the schoolchildren which have to be taken into account when designing text-books for this age. This is the transitory period from the thinking of a child towards the thinking of the grown-ups. There are two basic components of this most significant intellectual progress and these are: a) all basic standards of logical, theoretical and scientific thinking are fulfilled (which we have shortly given in the Piaget's theory of the cognitive development); and b) one masters basic cultural achievements and knowledge systems (which we have given in Vigotski's cultural-historical theory).

Keywords: contemporary text-book, learning by revelation, receptive learning, psychological bases of the Piaget's and Vigotski's theories